

КОНЦЕПЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ВЕБ-РЕСУРСУ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

РАМАЗАНОВ С. К.

доктор економічних наук

ЧМЕЛЬОВ В. В.

аспірант

Луганськ

Актуальність дослідження. В сучасному світі дедалі більшого значення набуває швидкість отримання інформації та відповідно до неї прийняття певного рішення. Таким чином використання сучасних технологій отримання та передачі інформації набуває особливої значимості для забезпечення адекватної міри реакції на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища в процесі управління підприємством і забезпеченням його економічної безпеки.

На сьогоднішній день використання тільки статистичних даних не дозволяє в повному обсязі оцінити ситуацію на ринку для підприємства, і тому необхідно використання фахівців в певних областях, для формування точного розуміння ситуації і оперативного прийняття оптимального рішення. Використання веб-технологій дозволяє прискорити процес збору і обробки потрібної інформації серед експертів, яким не обов'язково особисто бути присутнім при проведенні оцінки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сьогодні питанням збору, проведення та опрацювання експертних оцінок в економіці приділяється значна увага серед вітчизняних та закордонних вчених. Проблемами узгодженості думок та їх оцінки, теорією та методологією проведення експертних оцінок займаються В. Т. Белов, В. И. Чумаков, Ю. В. Міронова, А. И. Орлов, Б. Є. Грабовецький, Г. М. Гнатієнко та інші.

Серед робіт присвячених економічній безпеці підприємства необхідно виділити праці таких вчених як О. В. Арефьева, С. М. Шкарлета, О. М. Ляшенко Г. В. Козаченко, Є. А. Олейникова, В. К. Сенчагова, Д. Снайдера та інших.

Метою статті є висвітлення концепції роботи веб-ресурсу, який дозволяв би швидко, як отримувати експертну інформацію у вигляді оцінок окремих параметрів (факторів) чи станів складових економічної безпеки підприємства, так і проводити її подальшу статистичну обробку та аналіз для роботи відділу економічної безпеки підприємства та прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні існує багато методів експертних оцінок, але всі їх можна розділити на 2 групи окремі групи: персональні (індивідуальні) та групові (колективні) експертні оцінки. Серед індивідуальних методів виділяють – інтерв'ю та аналітичні записки [1]. До переваг персональних методів відносять низьку стресовість під час опитування і таким

чином максимізацію дослідником використання потенціалу експерту [2], недоліком цих методів є відсутність зв'язків між експертами, що може значно впливати на результати опитування. Тому необхідне постійне своєчасне оцінювання й зіставлення думок експертів, для отримання необхідної інформації про окремі параметри чи стани окремих складових. Використання інтернет-технологій дозволяє швидко проводити оцінку та аналіз експертних оцінок, і якщо отримані результати не є однозначними, то проводити оперативне корегування та внесення в поправок.

Таким чином це дозволяє нам оперативно отримувати інформацію, яка дозволяє керувати такою складною системою підприємства, як його економічна безпека, формувати стратегію розвитку, план заходів щодо зниження ризиків діяльності та нейтралізації загроз. Концепція інформаційно-аналітично веб-ресурсу для отримання експертних оцінок, їх статистичній обробці та аналізі користувачами (відділ економічної безпеки підприємства) представлена на рис. 1.

Представлена концепція передбачає як єдино разову оцінку групи параметрів (факторів), так і їх постійний моніторинг за рахунок збереження результатів оцінки у базі даних, що дасть змогу оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища і забезпечить керівництво необхідною інформацією для стратегічного та тактичного планування розвитку підприємства. На її основі можна реалізувати проведення факторного та порівняльного аналізу, а також його доволі ефективного напрямку як бенчмаркінг, оснований на зіставленні показників діяльності конкурентів та фірм-лідерів з інших галузей [3, 4].

На сьогодні на основі цієї концепції розроблено тестова версія веб-ресурсу. Даний продукт може бути використаний як самостійний веб-сайт або ж впроваджений у вже існуючий, забезпечуючи достатню гнучкість і зручність у використанні та управлінні.

Кожен експерт отримує свій логін і пароль, під якими він може авторизуватися на цьому веб-ресурсі і зробити оцінку параметрів (факторів) чи станів об'єктів. Всі отримані дані негайно обробляються і зберігаються в базі даних на сервері.

Проведена експертна оцінка складових економічної безпеки підприємства методом ранжування для виявлення їх значимості та впливу на загальний рівень економічної безпеки підприємства (дані представлені ознайомлювальних цілях). Олейніковим Є. А. визначено десять основних складових економічної безпеки підприємства [5].

В опитуванні приймало участь 7 експертів, результати оцінок наведені в табл. 1.

Далі відбувається розрахунок узагальнених оцінок думок експертів і формуються оцінки узгодженості та розбіжності думок експертів (див. рис. 2).

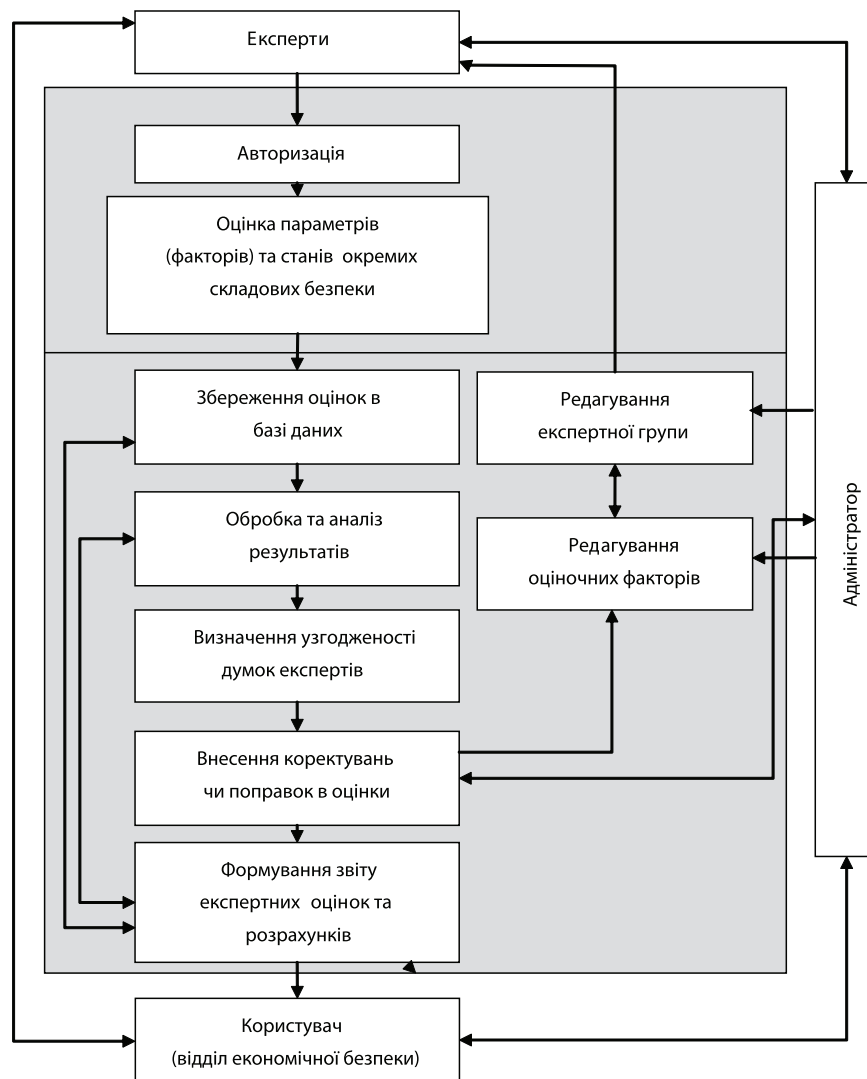

Рис 1. Концепція інформаційно-аналітичного веб-ресурсу проведення експертних оцінок

Таблиця 1

Ранжування експертами складових економічної безпеки підприємства

Складові економічної безпеки	1-й експерт	2-й експерт	3-й експерт	4-й експерт	5-й експерт	6-й експерт	7-й експерт
1. Захист інформації	8	7	10	9	8	7	8
2. Кадрова безпека (персонал)	4	5	6	5	3	4	7
3. Техніко-технологічний рівень (наявність НДДКР)	7	6	8	7	7	6	6
4. Екологічність	3	4	5	4	5	9	10
5. Інтелектуальна безпека	10	8	9	8	9	10	9
6. Забезпеченість ресурсами	9	10	7	10	10	8	5
7. Фінансова безпека	6	9	4	6	4	5	4
8. Служба безпеки (силова складова)	5	1	3	3	6	1	1
9. Законодавство	1	2	2	2	1	3	2
10. Маркетингова діяльність	2	3	1	1	2	2	3

Розрахунки проводяться за шістьма оцінками. Для формування узагальноної оцінки групи експертів використовується точкова оцінка, розраховується як середньоарифметичне. Якщо ж нам потрібно визначити ступінь наскільки певний об'єкт (фактор) істотний по відношенню до певного критерію, то визначається вага кожного фактора з оцінок всіх експертів.

Оцінка величини розбіжності в думках експерта – одна з найважливіших завдань проведення аналізу результатів і прийняття рішення. Для цього застосовуються такі статистичні показники, як варіаційний розмах, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації [1].

Для визначення узгодженості думок експертів, отриманих при оцінці факторів методом ранжування,

	Среднее арифметическое:	Вес объекта:	Ранжированный размах:	Среднеквадратическое отклонение:	Коэффициент вариации:
Технико-технологический уровень (наличие НИОКР)	8.14285714286	0.172727272727	3	1.06904496765	13.1286224097
Кадровая безопасность (персонал)	4.85714285714	0.10303030303	4	1.34518541827	27.6949939055
Защита информации	6.71428571429	0.142424242424	2	0.755928946018	11.2585162173
Экологичность	5.71428571429	0.121212121212	7	2.69037083654	47.0814896394
Интеллектуальная безопасность	9	0.190909090909	2	0.816496580928	9.07218423253
Обеспеченность ресурсами	8.42857142857	0.178787878788	5	1.90237946242	22.5706037915
Финансовая безопасность	5.42857142857	0.115151515152	5	1.81265393435	33.3909935275
Служба безопасности (силовая составляющая)	2.85714285714	0.060606060606	5	2.0354009784	71.2390342439
Законодательство	1.85714285714	0.039393939393	2	0.690065559342	37.1573762723
Маркетинговая деятельность	2	0.042424242424	2	0.816496580928	40.8248290464

Коэффициент конкордации=0.44

Править параметры

Править Экспертов

Выйти

Рис 2. Статистично оброблені дані думок експертів

розраховується коефіцієнт конкордації, який представляє собою коефіцієнт рангової кореляції для групи експертів. Коефіцієнт конкордації змінюється в діапазоні від 0 до 1, де 1 свідчить про повну узгодженості думок експертів, а 0 відповідно про відсутність будь-якої взаємозалежності.

Після статистичної обробки та аналізу отриманих експертних оцінок визначено, що думки експертів є відповідно узгодженими щодо питання важливості та впливу окремих складових економічної безпеки підприємства, про це свідчить середній показник коефіцієнта конкордації (0,44). Тому необхідно, щоб експертами були внесені деякі поправки в оцінки через взаємозв'язок адміністратор-експерт, для отримання більш узгоджених даних.

Висновок. Розроблена концепція та текстова версія інформаційно-аналітичного веб-ресурсу для проведення експертних оцінок, який дозволяє оцінювати як окремі так і групи факторів чи станів економічної безпеки підприємств. Це дозволить значно пришвидшити збір, опрацювання та аналіз необхідної для керівництва інформації, отриманої від експертів за допомогою цього веб-ресурсу. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Грабовецький Б. Є.** Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання: монографія / Б. Є. Грабовецький. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 171 с.
2. **Ямпольский С. М.** Прогнозирование НТП / С. М. Ямпольский, В. А. Лисичкин. – М.: Экономика. – 1974. – 207 с.
3. **Стариков В. В.** Бенчмаркинг — путь к совершенству // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – № 4 (54). – С. 12.

4. **Данилов И. П., Данилова Т. В.** Бенчмаркинг как основа создания конкурентоспособного предприятия [Текст] / И. П. Данилов, Т. В. Данилова. – М.: РИА «Стандарты и качество». – 2005. – 69 с.

5. **Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность): науч. пособ. / под. ред. Е. А. Олейникова.** – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез». – 1997. – 288 с.